

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Vyriausybei

Nr.

Kopija:
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

DĖL MIGRANTŲ PRIĖMIMO IR APGYVENDINIMO PERTVARKOS KONCEPCIJOS

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau - VRM) kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau - SADM) teikia Vyriausybei Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepciją.

2021 m. (palyginus su 2020 m.) daugiau nei keliasdešimt kartų padidėjo užsieniečių, neteisėtai kirtusių Lietuvos Respublikos valstybės sieną su Baltarusijos Respublika (toliau – neteisėti migrantai) skaičius. Statistikos departamento duomenimis, 2021 m. sulaikyti 4,3 tūkstančiai trečiųjų šalių piliečių, neteisėtai kirtusių Lietuvos Respublikos valstybės sieną. Reaguojant į neteisėtos migracijos srautus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“ visoje šalyje buvo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija bei imtasi kitų veiksmų siekiant suvaldyti migrantų antplūdį.

Susidariusios situacijos valdymo procese paaiškėjo kai kurie esamos migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos problemos, siekiant kurias įvertinti ir pasiūlyti jų sprendimus, Vidaus reikalų ministro 2021 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1V-816 buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė (toliau – Darbo grupė). Į darbo grupės sudėtį be VRM įėjo taip pat ir SADM atstovai. Ši Darbo grupė, bendradarbiaudama su Mykolo Romerio universiteto ekspertais, parengė Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepciją.

Tokios pertvarkos aktualumą ir svarbą dar kartą parodė taip ir nauji iššūkiai kilę dėl 2022 m. vasario 24 d. prasidėjusios Rusijos Federacijos karinės agresijos prieš Ukrainą bei poreikio Lietuvoje priimti nuo karo bėgančius ukrainiečius. Pabrėžtina, kad per tris mėnesius, praėjusius nuo šios agresijos pradžios, Lietuvoje apsigyvenusių Ukrainos piliečių skaičius jau viršijo 50 tūkstančių.

Darbo grupė išanalizavo esamą situaciją, institucinę sąrangą, egzistuojančius procesus ir pateikė galimas esamos migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos tobulinimo alternatyvas:

Status quo - nekeisti esamos institucinės sąrangos. Išliktų sistema, kuri iš esmės remtųsi dabar egzistuojančiu savireguliaciniu mechanizmu – institucijos ir toliau atliktų tas funkcijas, kurios joms priskirtos, į iššūkius būtų reaguojama tiek, kiek šiuo metu pajėgiama susitvarkyti su turimais

institucijų ištekliais. Esminiai *status quo* privalumai yra tai, kad išliktų tęstinumas, mažesnė rizika prarasti esamus specialistus ir mažesni finansiniai kaštai. Kita vertus, esamos sistemos išlaikymas išlaikytų ir esamas problemas: koordinavimo trūkumą tarp skirtingų institucijų, žinybiškumą, sistemos nelankstumą ir prastą adaptaciją prie naujų iššūkių, lyderystės trūkumą, menką darbuotojų motyvaciją dėl perteklinių darbo krūvių. Pabrėžtina, kad net ir pasirinkus *status quo* alternatyvą vidinės pertvarkos vis tiek išliktų būtinos (galimai reiktų steigti Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie VRM (toliau - VSAT) nestatutinį padalinį, skirtą užtikrinti migrantų apgyvendinimą ir aprūpinimą), tad joms įgyvendinti taip pat prireiktų papildomų finansinių lėšų bei laiko.

Alternatyva 1 - Pabėgėlių priėmimo centro prie SADM (PPC) funkcijų plėtra ir pertvarka. Šiuo atveju dalis šiuo metu VSAT vykdomų funkcijų (migrantų pervežimas į apgyvendinimo vietą, apgyvendinimas, aprūpinimas, sveikatos patikra ir priežiūra, paslaugų teikimo organizavimas) būtų perduodama PPC. PPC yra institucija, turinti daugiausia patirties tiek užsieniečių apgyvendinimo, tiek integravimo, tiek visuomenės informavimo srityje, ji teikia socialines paslaugas, apgyvendinimą ir valstybės paramą integracijai užsieniečiams, kuriems suteiktas prieglobstis ir kt. Todėl racionalu būtų šią instituciją imti kaip pagrindą, siekiant kurti vieningą migrantų apgyvendinimo sistemą. Kita vertus funkcijos, susijusios su migrantų sulaikymu, jų tapatybės nustatymu, migracijos procedūromis, grąžinimu ir toliau liktų VSAT (bei Migracijos departamento prie VRM) kompetencija. Esminis šios alternatyvos privalumas yra tas, kad viena vertus, būtų išnaudota PPC sukaupta kompetencija ir patirtis migrantų apgyvendinimo, integracijos, socialinių paslaugų teikimo srityje, kita vertus – būtų atsisakyta VSAT funkcijų kurios yra nebūdingos VSAT kaip statutiniais pagrindais veikiančiai institucijai. Funkcijų sukoncentravimas vienoje institucijoje taip pat leistų efektyviau valdyti ir geriau panaudoti žmogiškuosius bei finansinius išteklius. Esminės, tačiau suvaldomos, šios alternatyvos rizikos yra susijusios su pokyčiams reikalingu laiku (reikia keisti teisės aktus, perduoti infrastruktūrą bei žmogiškuosius išteklius iš vienos institucijos kitai etc.), bei su rizika prarasti dalį darbuotojų vykstant permainoms.

Alternatyva 2 – Naujos atskiros agentūros sukūrimas. Tokiai visiškai naujai sukurtai agentūrai galėtų būti pavesta kuruoti migrantų priėmimo, apgyvendinimo ir aprūpinimo funkcijas. Toks institucijos kūrimas „nuo tuščio lapo“ turi keletą esminių privalumų: institucijų funkcijos būtų peržiūrėtos iš esmės, steigiant naują instituciją galimai laisvai pasirinkti jos teisinė bei organizacinė forma, veiklą vykdanči vieną instituciją užtikrintų vieningo standarto laikymąsi ir kt. Kita vertus, ši alternatyva yra susijusi su didžiausiomis rizikomis, pradedant nuo politinio palaikymo trūkumo, didelės proceso trukmės (reikia ne tik keisti teisės aktus, bet ir steigti naują įstaigą, aprūpinti ją patalpomis, rengti konkursus priimti į ją darbuotojus, juos apmokyti ir t.t. ir pan.) ir baigiant tuo, kad pradėjus veikti tokiai naujai agentūrai egzistuoja naujų darbuotojų kompetencijos trūkumo rizika. Pabrėžtina, kad ši antroji alternatyva galėtų taip pat būti antruoju reformos etapu, prieš tai įgyvendinus pirmąją alternatyvą.

Įvertinus visą išanalizuotą informaciją siūloma yra rinktis Alternatyvą 1 - Pabėgėlių priėmimo centro prie SADM (PPC) funkcijų plėtra ir pertvarka. Atsižvelgiant į tai kartu su Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepcija, Vidaus reikalų ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokolinio sprendimo „Dėl Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepcijos“ projektą, kuriuo siūloma:

1. Pritarti Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos pertvarkos koncepcijai;

2. Pavesti Vidaus reikalų ministerijai kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija iki 2022 m. spalio 3 d. parengti ir pateikti Vyriausybei teisės aktų projektus reikalingus Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos pertvarkos koncepcijai įgyvendinti.

Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepciją parengė Vidaus reikalų ministro 2021 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1V-816 sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo koncepcijai parengti (darbo grupės vadovė – Vidaus reikalų ministerijos kanclerė Jovita Petkuvienė (tel. 85 271 7202)).

PRIDEDAMA:

1. Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepcija, 69 lapai;
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo protokolinio sprendimo „Dėl Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo pertvarkos koncepcijos“ projektas, 1 lapas.

Teisingumo ministrė,
pavaduojanti Vidaus reikalų ministrą

Evelina Dobrovolska